

Skolēna šifrs:

Olimpiāde vēsturē 12. klasei: 3. posms

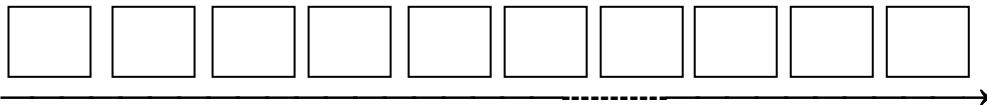
2012. gada 28. februāris

**Latvijas vēsture no 17. gs. - 20. gs. vidum:
Kurzemes un Zemgales hercogiste, Latvijas teritorija Krievijas impērijas varā un
Latvija no 1918. – 1945. g.**

1. uzdevums. (10 punkti)

Sakārtojiet tālākminētos notikumus hronoloģiskā secībā!

A	Latvijas – PSRS savstarpējās palīdzības (jeb bāzu) līgums
B	Ernsta Glika Bībeles tulkojums latviešu valodā
C	Latviešu Pagaidu nacionālās padomes dibināšana
D	Nikolaja Manaseina revīzija
E	Uzbrukums Masļenku robežpostenim
F	Ziemassvētku kaujas
G	„Valdības formulas” izdošana
H	Pirmie vispārējie latviešu dziesmu svētki
I	Sāk iznākt avīze „Dienas Lapa”
J	Izsludināts „Draudzīgais aicinājums”

2. uzdevums. (4 punkti)

Aplūkojiet abas fotogrāfijas un atbildiet uz jautājumiem!

2.1. Nosakiet fotogrāfiju tapšanas datumu! (2 punkti)

2.2. Raksturojiet fotogrāfijās iemūžināto notikumu (2-3 teikumos)! (2 punkti)

3. uzdevums. (10 punkti)

Raksturojiet tālākminēto vēsturisko personību lomu un nozīmi Latvijas politiskajā, sabiedriskajā, ekonomiskajā vai kultūras dzīvē!

Georgs Mancelis	
Helmars Rudzītis	
Pēteris Bīrons	
Hugo Celmiņš	
Jānis Šteinhauers	
Vilhelms Munters	
Jānis Cimze	
Gothards Frīdrihs Stenders	
Arveds Švābe	
Kristaps Krišs Upelnieks	

4. uzdevums. (8 punkti)

Izlasiet citātu no grāmatas un atbildiet uz jautājumiem!

„Atklājot debates, Bērziņš paziņoja, ka pēc projekta 48.panta noraidīšanas visiem jau pieņemtiem un arī turpmāk pieņemamiem Satversmes grozījumu pantiem ir „vairāk redakcionālas, ne faktiskas dabas saturs, tāpēc mēs nevarēsim samierināties ar tiem grozījumiem, kādu Augstais nams acīmredzot ir sagatavojies pieņemt”. Par spīti šai deklarācijai, saprotams, debates turpinājās. Noraidīja H. Štegmaņa ierosinājumu dibināt tiesu, kas pārbaudītu, vai likumi un rīkojumi saskan ar Satversmi. Debašu noslēgumā Satversmes grozījumus pieņēma otrajā lasījumā, nolemjot trešo lasījumu likt darba kārtībā 18. maijā. Satversmes grozījumi bija pieņemti, jo trešais lasījums lielā mērā bija tikai formalitāte. Tomēr, kā zināms, trešais lasījums nekad nenotika.”

(E. Dunsdorfs. *Kārla Ulmaņa dzīve*. Rīga: Zinātne, 1992. 220. lpp.)

4.1. Kad un kur notiek citātā minētās debates? (2 punkti)

4.2. Kādi Satversmes grozījumi pieminēti citātā? (2 punkti)

4.3. Kāda ir iecerēto Satversmes grozījumu nozīme (raksturojiet to 2-3 teikumos)? (2 punkti)

4.4. Kāds notikums sekoja drīz pēc šīm debatēm un kāds tam sakars ar šīm debatēm? (2 punkti)

5. uzdevums. (13 punkti)

Izlasiet vēstures avota tekstu un atbildiet uz jautājumiem, balstoties uz avota informāciju un savām zināšanām!

„Mēs, ar Dieva žēlastību Kurzemes un Zemgales hercogs Jēkabs, darām zināmu, ka mēs pavēlam mūsu kalēju lietu meistaram Heinriham Gertneram doties uz Braunšveigu un citām vietām, lai viņš mums atrod un salīgst vienu rūdas raceju, kas prot atrast rūdu, vienu lielgabalu meistarū un vienu āmurnieku, kas prot pārvērst čugunu kaļamā dzelzī, un lai atved viņus no Lībekas ar pirmo kuģi, kas peld uz Libavu, Vindavu vai Rīgu. Tas, kas viņiem tiks ar Mūsu piekrišanu un mūsu vārdā solīts, tiks pildīts un pilnā apjomā izsniegt. Tā visa apstiprināšanai Mēs zem tā liekam pašrocīgu parakstu un hercoga zīmogu.

Mītavā, 28.aprīlī, 1649.g.”

(P. Raudkivi u. c., sast. *Baltijas valstu vēstures avoti*. Rīga: RaKa, 2000. 46. lpp.)

5.1. Paskaidrojiet, kāpēc hercogs Jēkabs sūtīja savu meistaru uz Rietumeiropu? (2 punkti)

5.2. Nosauciet 3 svarīgākās saimniecības nozares, kuras Kurzemes un Zemgales hercogistē centās attīstīt hercogs Jēkabs? (3 punkti)

1. _____

2. _____

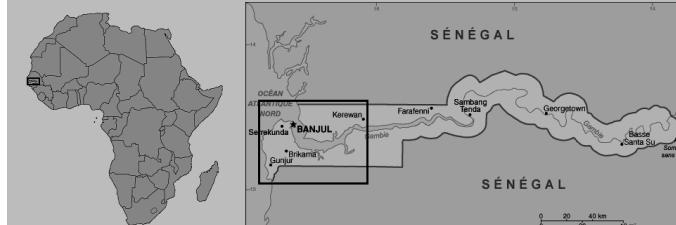
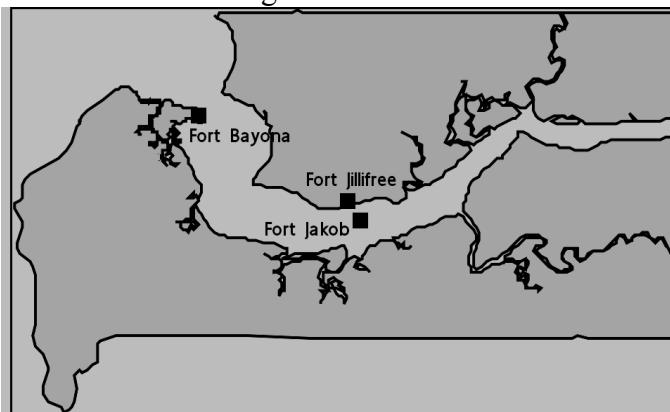
3. _____

5.3. Uz kurām Latvijas pilsētām hercogs lika vest salīgtos speciālistus? Nosauciet to mūsdienu nosaukumus! (3 punkti)

5.4. Kā sauc hercoga Jēkaba realizēto politiku? Kāda ir tās būtība? (2 punkti)

5.5. Kurā pilsētā atradās hercoga Jēkaba rezidence? (1 punkti)

5.6. Kāda ir šā kartogrāfiskā materiāla saistība ar Kurzemes un Zemgales hercogisti? (2 punkti)

6. uzdevums. (10 punkti)

Aplūkojet plakātus un atbildiet uz jautājumiem (rakstīt tabulā):

- 1) uz kādu laika posmu Latvijas vēsturē attiecas šis plakāts?
- 2) ar kādiem vēsturiskajiem notikumiem un procesiem tas ir saistīts?

A

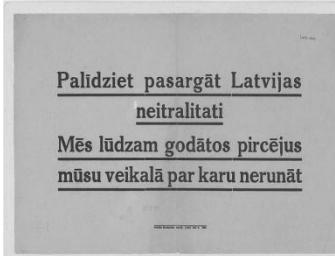
B

C

D

E

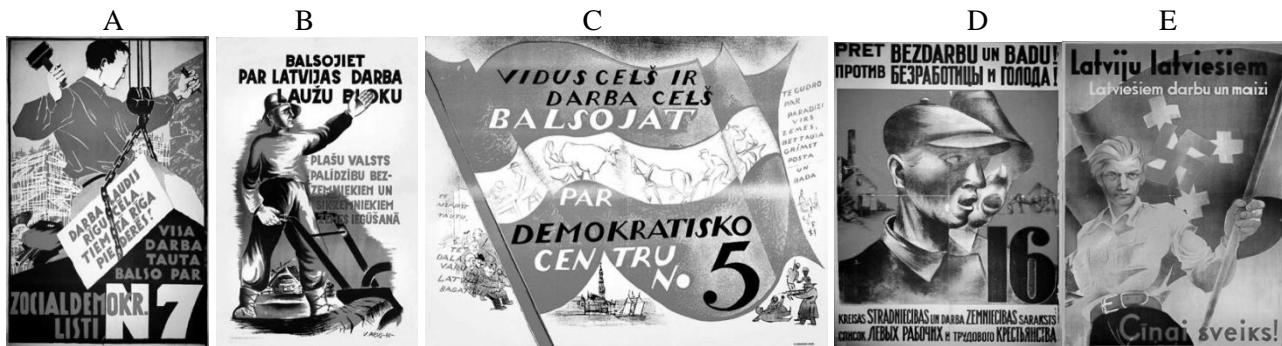

Nr.	Datējums (laikaposms)	Sasaiste ar vēsturiskajiem notikumiem un procesiem
A		
B		
C		
D		
E		

7. uzdevums. (15 punkti)

Aplūkojet politiskās agitācijas plakātus un izpildiet uzdevumus (rakstīt tabulā):

- 1) nosakiet laika periodu, uz kuru attiecas plakāts;
- 2) nosakiet plakāta mērķi;
- 3) 2-3 teikumos raksturojiet plakātā redzamo simboliku: ko tā nozīmē?

Nr.	Datējums	Plakāta mērķis	Simbolikas raksturojums
A			
B			
C			
D			
E			

8. uzdevums. (22 punkti)

Izpētiet tālāk ievietotās tabulas un atbildiet uz jautājumiem!

Rīgas eksports (%)

	1710.-1730. g.	1731.-1770. g.	1771.-1783. g.
Meža materiāli	21,4	27,1	30,3
Šķiedras	61,2	58,5	50,3
Labība	1,6	4,9	11,5
Sēklas	14,6	8,3	6,4
Pārejās preces	1,2	1,2	1,5
Kopā	100,0	100,0	100,0

Rīgas imports (%)

	1710.-1730. g.	1731.-1770. g.	1771.-1783. g.
Silkes	2,4	2,8	3,1
Sāls	30,2	31,0	34,7
Dzērieni	7,1	7,9	16,3
Tekstilpreces	44,7	44,5	30,2
Koloniālpreeces	14,1	11,1	13,0
Metāli un akmeņogles	1,5	2,7	2,7
kopā	100,0	100,0	100,0

Kurzemes eksports (%)

	1710.-1730. g.	1731.-1770. g.	1771.-1783. g.
Meža materiāli	0,8	4,2	0,8
Šķiedras	12,3	43,6	23,4
Labība	32,3	34,6	66,7
Sēklas	49,3	15,9	8,2
Pārejās preces	5,3	1,7	0,9
Kopā	100,0	100,0	100,0

Kurzemes imports (%)

	1710.-1730. g.	1731.-1770. g.	1771.-1783. g.
Silkes	0,8	8,7	7,8
Sāls	11,6	21,7	33,0
Dzērieni	6,9	13,8	9,8
Tekstilpreces	38,0	26,4	14,6
Koloniālpreeces	42,6	28,9	32,0
Metāli un akmeņogles	0,1	0,5	2,8
kopā	100,0	100,0	100,0

(sastādīts pēc: E. Dunsdorfs. *Latvijas vēsture: 1710-1800*. Stokholma: Daugava, 1973.)

8.1. Kādas atšķirības ir Rīgas un Kurzemes ārējās tirdzniecības struktūrā? (4 punkti)

8.2. Kāda ir labības eksporta dinamika un kā var skaidrot šīs izmaiņas? (4 punkti)

8.3. Kāda atšķirība ir starp Rīgu un Kurzemi attiecībā uz t. s. meža materiāliem? Kāpēc pastāv šī atšķirība? (4 punkti)

8.4. Kas veido preču grupu „meža materiāli”? (2 punkti)

8.5. Kā skaidrot sāls lielo īpatsvaru tirdzniecībā? (2 punkti)

8.6. Kura bija Kurzemes nozīmīgākā osta 18. gs.? (1 punkts)

8.7. Kādā veidā, ar kādu transportlīdzekļu veidu līdz ostām nonāca eksporta preces? (2 punkti)

8.8. Kādā veidā, ar kādu transportlīdzekļu veidu līdz ostām nonāca importa preces? (2 punkti)

8.9. Izskaidrojiet apzīmējumu „koloniālpreces”! (1 punkts)

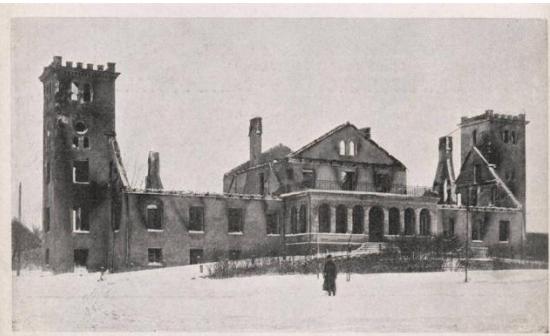
9. uzdevums. (6 punkti)

Aplūkojiet fotogrāfijas un iespējami precīzi (līdz gadam) nosakiet attēloto notikumu laiku! Vienā teikumā raksturojiet, kas ir redzams šajos attēlos (rakstīt tabulā)!

A

B

C

Nr.	Datējums	Fotogrāfijas raksturojums
A		
B		
C		

10. uzdevums. (12 punkti)

Uzrakstiet katram notikumam vismaz divus cēloņus un vismaz divas sekas!

Cēloni	Notikums	Sekas
1.	15. maija apvērsums	1.
2.		2.
1.	Kurzemes un Vidzemes zemnieku brīvlaišanas likumi	1.
2.		2.
1.	Latviešu strēlnieku bataljonu dibināšana	1.
2.		2.

11.uzdevums. (15 punkti)

Aplūkojiet tālāk ievietotās fotogrāfijas un atbildiet uz jautājumiem!

A**B****C****D****E****F**

11.1. Nosakiet pēc iespējas precīzāku (līdz notikuma datumam) katras fotogrāfijas tapšanas datumu! (6 punkti)

Nr.	Datums
A	
B	
C	
D	
E	
F	

11.2. Nosauciet fotogrāfijās iemūžinātos notikumus! (6 punkti)

Nr.	Notikums
A	
B	
C	
D	
E	
F	

11.3. Raksturojiet (2-3 teikumos) fotogrāfijās iemūžināto notikumu nozīmi Latvijas vēsturē! (3 punkti)

12. uzdevums. (6 punkti)

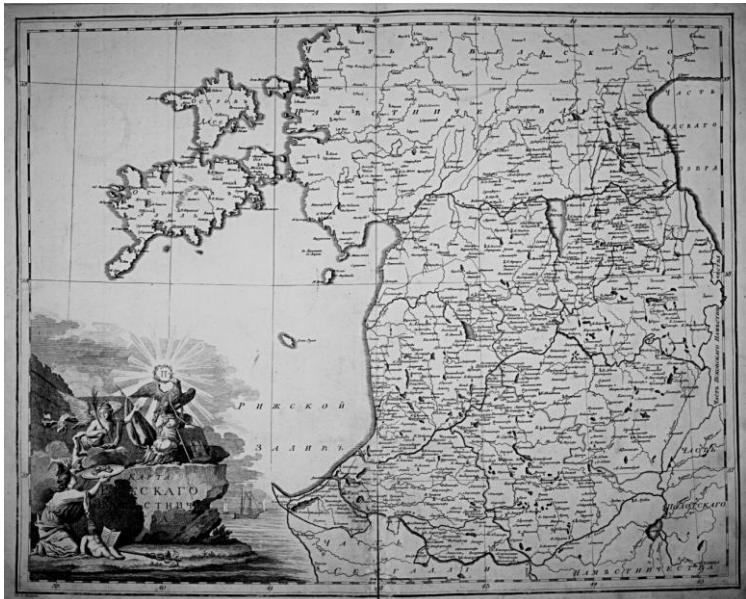
Izskaidrojiet vēstures terminus, minot piemērus no Latvijas vēstures!

Baltijas autonomija	
deportācija	
rūpniecības apvērsums	

13. uzdevums. (8 punkti)

Izpētiet tālāk ievietotās kartes (A, B, C, D) un atbildiet uz jautājumiem!

A

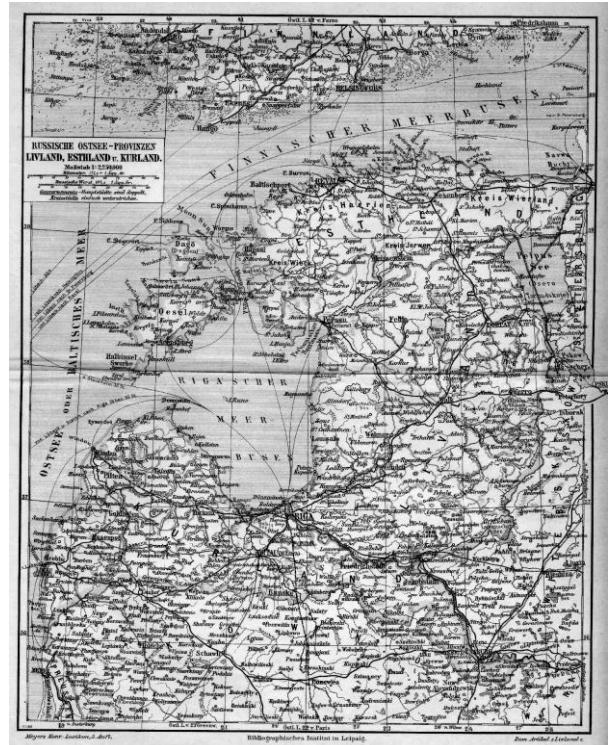
B

C

D

13.1. Pēc iespējas precīzāk (no kura gada līdz kuram gadam) datējiet kartē atainoto laiku! (4 punkti)

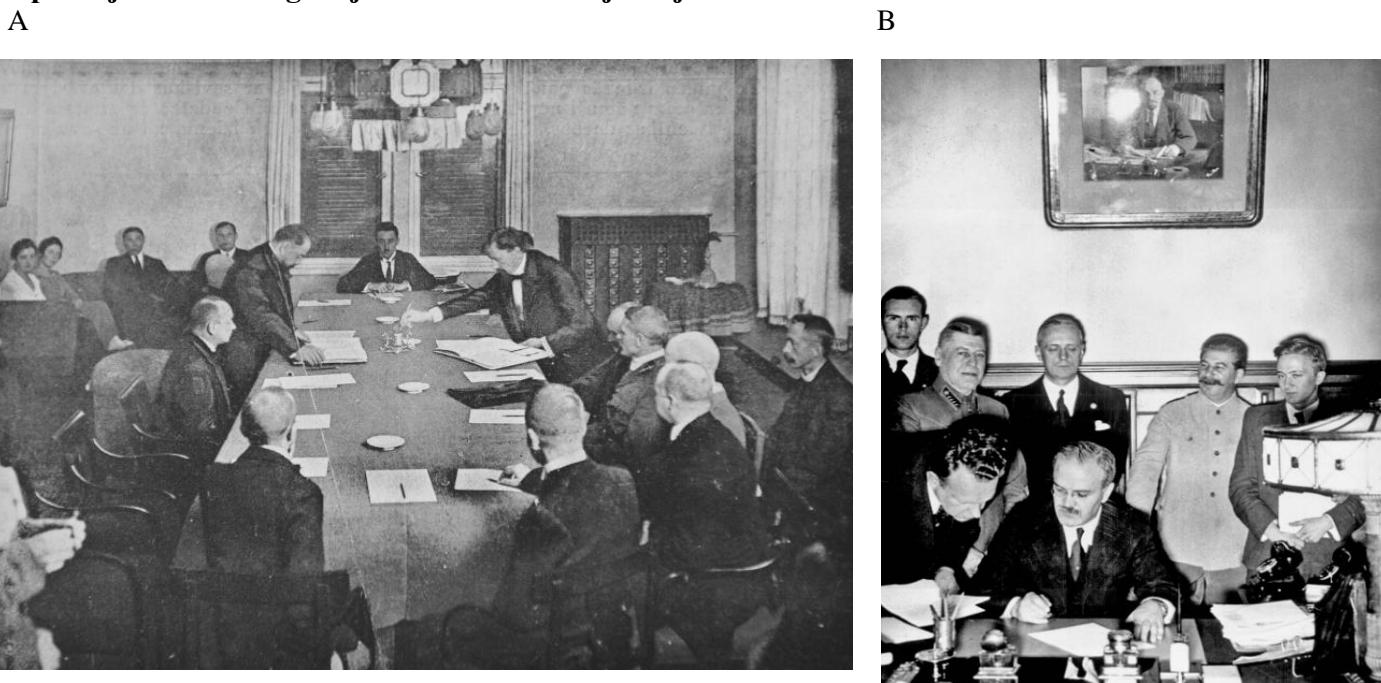
Nr.	Datējums
A	
B	
C	
D	

13.2. Vienā teikumā raksturojiet laika periodu un teritoriju, kas atainota katrā kartē! (4 punkti)

Nr.	Raksturojums
A	
B	
C	
D	

14. uzdevums. (6 punkti)

Aplūkojiet abas fotogrāfijas un atbildiet uz jautājumiem!

14.1. Pēc iespējas precīzi (līdz datumam) datējiet fotogrāfijās iemūžināto notikumu! (2 punkti)

Nr.	Datējums
A	
B	

14.2. Kādu Latvijas vēsturē svarīgu dokumentu parakstīšana atainota fotogrāfijās? (2 punkti)

Nr.	Dokumentu nosaukums
A	
B	

14.3. Raksturojiet šo dokumentu nozīmi 2-3 teikumos! (2 punkti)

Nr.	Raksturojums
A	
B	

15. uzdevums. (16 punkti)

Izlasiet dokumentus A, B, C un D un atbildiet uz jautājumiem!

A

„Pilsoņi!

Kopš latviešu tautas vārds tiek minēts, šis ir pirmais gadījums, kur pie latviešiem notikusi tik plaša apvienošanās – no pilsoniskiem līdz sociālistiskiem elementiem. Kur ir šis, varētu teikt, brīnuma parādības izskaidrojums? Teikšu ūsi, latviešu tautas šķiras, viņas politiskās partijas ir nostājušās uz vāls t i s k a viedokļa. (..)

Latvijas valsts proklamēšana tomēr nebūtu vēl mērķa sasniegšana, ja tūliņ nebūtu dots šai proklamēšanai viņas saturs. Kā Latviešu Zemnieku Savienības priekšstāvim man sevišķi jāpastaīpo tā vieta Latvijas valsts ministru prezidenta uzrunā, kur viņš uzsver a g r ā r o un s o c i ā l o reformu nepieciešamību. Sociālā līdzsvara trūkums ir bijis visgrūtākais pagātnes mantojums, kurš mūs šķel, ir šķērjis vienu no otru. Taisni sociālo reformu, sociālā līdzsvara nepieciešamības vārdā Latviešu Zemnieku Savienība ar visu savu autoritatīvo vārdu iestājas par apvienošanos. Un ja tagad apvienošanās ir panākta, tad tas ne mazākā mērā ir arī Latviešu Zemnieku Savienības nopolns.

Kā Latvijas valstiskās domas iemiesojumu un sevišķi kā viņas sociālo pamatu nokārtotāju Latvijas Pagaidu Valdību Latviešu Zemnieku Savienība pabalstīs ar visiem viņas varā esošajiem līdzekļiem.”

(No Latviešu Zemnieku savienības pārstāvja O. Nonāca uzrunas Latvijas Republikas pasludināšanas aktā 1918. gada 18. novembrī; Jaunākās Ziņas, 1918. gada 19. novembrī).

B

„Latvijas sociāldemokrātiskās strādnieku partijas vārdā plašāki motivētu deklarāciju nolasa Dr. Pauls Kalniņš. Deklarācijas ievadā runātājs uzsver, ka arī viņa partija šimbrīžam atrod par nepieciešamu pabalstīt neatkarīgas Latvijas valsts ideju, kas radusies pasaules kara vētrās. Tikai gan no sociāldemokrātu viedokļa neatkarīga Latvija nav mērķis, bet gan līdzeklis sociāldemokrātijas gala mērķa – sociālistiskās Latvijas – sasniegšanai, kurā būtu sociālistiska valdība. Šo mērķi var sasniegt tikai tad, ja ir tam vajadzīgie priekšnoteikumi: stipras, organizētas proletariāta masas, kā atbalsts sociālistiskai kārtībai un attiecīgi nogatavojušies ekonomiski materiālie apstākļi. Tā, ka šo noteikumu Latvijā pagaidām nav, tad augšminētais gala mērķis ar vēl nav dzīvē izvedams Latvijā. Deklarācijā tālāk teikts, ka sociāldemokrāti pabalstīs jauno valdību tiktālu, cik viņa ies pretim sociāldemokrātu prasībām. Starp

šīm prasībām jāmin: kara stāvokļa atcelšana, politiska amnestija, gūstekņu atbrīvošana, pagasta sapulču atļaušana, pagaidu pilsētu pārvaldības organizēšana, pārtikas rekvizīciju atcelšana, 8 stundu darba laika ieviešana utt. Dažādu prasību sociāldemokrāti uzstādīja divdesmit trīs. Rezolūcijas beigās uzsvērts, ka sociāldemokrāti cenšas pēc sociālistiskas Latvijas Tautu savienībā. (...)"

(No Latvijas Sociāldemokrātiskās Strādnieku partijas pārstāvja dr. P. Kalniņa uzrunas 1918. gada 18. novembrī Latvijas Republikas pasludināšanas aktā; *Jaunākās Zīņas*, 1918. gada 19. novembrī).

C

„Ilgu laiku esam dzīvojuši tumšā naktī. Tagad pār Latviju pacelts baltais brīvības, brālības un taisnības karogs, piepildījies sapnis, ko mūsu partija vienmēr lolojusi. Jaunās valsts ēkas pamatos jāliek taisnības akmens. Mums jāstāv to tautu pusē, kuras ar taisnību, ne varu grib izveidot tautu savienību un grib dot tiesības uz brīvu nacionālu nākotni katrai tautai. Bet nacionālā politika nedrīkst būt pretrunā ar sociālo politiku. Kad Daugavas krastos celsim atkal savas ēkas, kad klaudzēs āmuri un darbs sāksies Latvijas fabrikās, kurām nākotnē jātop daudz gaišākām, tad pāri mūsu materiālām un saimnieciskām vajadzībām mums būs jādomā par mūsu latvju kultūru, mūsu gaismas pili. Mūsu jaunās tiesības uzliek mums arī pienākumus. Veidot nacionālo kultūru – tas ir mūsu pienākums. Lai Latvija top balta un sarkana kā mūsu karogs!"

(No Latvijas Nacionāldemokrātu partijas pārstāvja, rakstnieka A. Ķeniņa uzrunas Latvijas Republikas pasludināšanas aktā 1918. gada 18. novembrī; *Jaunākās Zīņas*, 1918. gada 19. novembrī).

D

„LSDSP Stratēģiskais mērķis bija nesasniedzama abstrakcija: sociālisms, kuru var uzcelt, tikai iekarojot politisko varu. Šī abstrakcija bija tik augsta un tik tāla no Latvijas realitātēm, ka uzmanība tai nedos nekādus rezultātus un neizskaidros nevienu no reālās politikas jautājumiem; sociālisms (sociālistiska sabiedrība), kura pastāvēja tikai iedomās, nevar tikt izskaidrota ne vēsturiski, ne empiriski. (...) (..) Partijas mazāk ambiciozais mērķis bija industriālās demokrātijas un sociālās labklājības valsts uzņēmējiem; mērķis bija cēls un praktiski neiespējams tālaika Latvijā (tāpat kā visā Austrumeiropā). Bija grūti Latvijā atrast otru partiju, kuras mērķis būtu tik pat lielā pretrunā ar partijas sociālo „apkārtējo vidi”, ar kultūras telpu, kurā partija darbojās. 1920. gadā Latvijā no strādājošajiem iedzīvotājiem 79,5% bija nodarbināti lauksaimniecībā, tikai 6,4% rūpniecībā; 1,4% bija kalpotāji; īpaši dramatisks bija strādnieku skaita kritums – no 93 343 1910. gadā līdz 21 213 1920. gadā. (...)”

(A. Stranga. *LSDSP un 1934. gada 15. maija valsts apvērsums. Demokrātijas likteņi Latvijā*. Rīga, 1998. 36.lpp.).

15.1. Uzrakstiet 2-3 teikumos, kādus galvenos uzdevumus Latvijas Republikai izvirzīja Latviešu Zemnieku savienība, Latvijas Sociāldemokrātiskā strādnieku partija un Nacionāldemokrātu partija! Miniet vismaz divus svarīgākos punktus, kuri konstatējami attiecīgajos dokumentos! (6 punkti)

15.2. Izlasiet dokumentu B un D! Kādu pēc vēsturnieka A. Strangas uzskatiem kļūdainu uzdevumu Latvijas valstij paredzēja P. Kalniņš? (2 punkti)

15.3. Izlasiet dokumentus A, B un C! Kādus kopīgus un atšķirīgus aspektus Jūs saskatiet attiecīgo partiju pārstāvju formulētajos nākotnes uzdevumos? (6 punkti)

15.4. Izlasiet dokumentu D! Paskaidrojet, kā Jūs saprotiet vēsturnieka A. Strangas apgalvojumu, ka industriālās demokrātijas un labklājības valsts izveidošana tā laika Latvijā nebija iespējama? (2 punkti)

16. uzdevums. (8 punkti)

Aplūkojiet fotogrāfijās redzamos arhitektūras pieminekļus un atbildet (rakstīt tabulā):

- 1) uz kādu laika posmu (gadsimtu) tās attiecas?
- 2) kādam arhitektūras stilam pieder šīs celtnes? Pamatojiet savu atbildi!

A

B

C

D

Nr.	Datējums	Arhitektūras stils
A		
B		
C		
D		

17. uzdevums. (16 punkti)

Aplūkojet fotogrāfijās redzamos vēstures pieminekļus un atbildiet uz sekojošiem jautājumiem (rakstīt tabulā):

- 1) ar kādu notikumu vai personu Latvijas vēsturē piemineklis ir saistīts?
- 2) kurā laika posmā attiecīgais piemineklis uzstādīts?

A

B

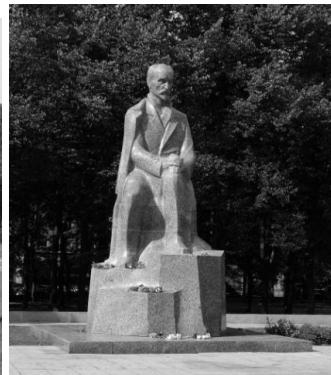
C

D

E

F

G

H

Nr.	Ar kādu notikumu vai personu saistīts piemineklis?	Kurā laikaposmā piemineklis uzstādīts?
A		
B		
C		
D		
E		
F		
G		
H		

18. uzdevums. (24 punkti)

Uzrakstiet argumentētu pārspriedumu „Latvijas teritorija kā tilts starp Rietumiem un Austrumiem: politiskie, ekonomiskie un kultūras ieguvumi un zaudējumi gadsimtu gaitā”!

Pamatotijet savu viedokli, strukturējiet saturu, izmantojiet atbilstošus vēstures faktus, terminus un jēdzienus!

